

Els itineraris de la processó de Corpus

Enric Mirambell i Belloc

En aquests darrers anys la processó de Corpus ha recuperat l'antic costum de baixar per l'escalinata de la Catedral. Per altra banda el fet que la processó tingui el seu final a l'excol·legiata de Sant Feliu li dóna sentit. Es tracta del trasllat d'un lloc sagrat a un altre lloc sagrat. També recorda, una vegada més, la relació que històricament han mantingut les dues esglésies més importants de la ciutat. Una relació que sempre havien mantingut el capítol catedralici amb el de Sant Feliu quan aquest temple era Col·legiata. L'antiguitat de la celebració del Corpus a Girona està ben documentada i gairebé sempre la celebració ha culminat en la sortida de la processó pels carrers de la ciutat. Fins que amb les reformes litúrgiques se suprimí la vuitada de la major part de les festes que en tenien, i entre elles la de Corpus, eren diverses les processons parroquials o de convents que se celebraven. La notícia més antiga de la celebració a Girona de la festivitat de Corpus correspon a l'any 1320. En els primers temps la processó se celebrava el matí, a continuació de la Missa solemne. Més endavant la processó es va passar a la tarda quedant desplaçada de la Missa. Relació que es va recuperar en ocasió d'establir-se les misses vespertines. I així ha continuat, formant un conjunt inseparable, la Missa i la processó.

Amb el pas del temps l'itinerari del pietós seguici ha anat variant, d'acord amb els canvis de costums i amb l'expansió de la ciutat. En els seus inicis la processó discorria pel claustre de la Catedral. Més endavant, ja en el mateix segle XIV, va començar a sortir al carrer. No ens consta l'itinerari exacte que seguia; però sí que les places del Vi, de les Cols, de Sant Pere i de Sant Feliu hi estaven integrades. Durant el transcurs de la processó en cadascuna d'aquestes places hi havia una representació escènica de caràcter sacre.

En els darrers temps, anteriors al 1936, el recorregut era el següent: baixada per l'escalinata de la Catedral, entrada al temple de Sant Feliu, dins el qual donava la volta pel darrera del cor, sortint per la porta anomenada de les caputxines. Seguia per la baixada del Rei Martí, continuant pels carrers Bellaire, Barca, plaça de Sant Feliu, Calderers, Ballesteries, rambla de la Llibertat, rambla Verdaguer, Albereda, plaça del Vi, Ciutadans, Carreras Peralta, Força, pujada de la Catedral i entrada per la porta dels Apòstols.

Abans de l'any 1870 l'actual rambla de la Llibertat només arribava fins a l'altura del carrer d'Abeuradors, formant una plaça que s'anomenava de les Cols. Per tant, fins aquella data la processó havia d'accedir a la plaça del Vi pel carrer d'Abeuradors, per continuar cap el Ciutadans. En desaparèixer el portal de l'Areny i tot el complex emmurallat que el conformava, es va ampliar la Rambla fins la pujada del Pont de Pedra, i aleshores va ser quan la processó pogué allargar el seu itinerari.

L'any 1939 la processó encara va seguir l'itinerari que acabem d'indicar; però en anys successius ja va deixar d'entrar en el temple de Sant Feliu i quedà suprimit tot el recorregut pels barris de Sant Pere i La Barca. Per la baixada de Sant Feliu es dirigia directament a les Ballesteries.

El bisbe Cartañà era partidari de suprimir les tradicionals processons parroquials, per concentrar-ho tot en la de la Catedral. Va allargar el curs d'aquesta a fi que passés per algun carrer de cadascuna de les tres parròquies de la ciutat. Per la de la Catedral i de Sant Feliu ja hi havia passat sempre; però aleshores es tractava que passés també per la del Mercadal. I per tant la processó, per primera vegada, travessà l'Onyar pel Pont de Pedra. El recorregut es va allargar considerablement, el que no afavoria la concentració, el recolliment i l'ordre. A mig trajecte ja es notava el cansament i es relaxava l'ambient. L'itinerari seguia pel carrer Nou, plaça del Marquès de Camps, Álvarez de Castro, Gran Via, fins a trobar el pont de l'Alferes Huarte, pont que aleshores era de circulació rodada. I pel carrer del Carme anava a trobar l'itinerari tradicional. Durant el pontificat del Dr. Jubany i coincidint amb la celebració del Concili, es va fer més notori que aquell llarg trajecte no es podia pas conservar. A més de les raons eclesials, els costums de la societat havien canviant considerablement i la circulació motoritzada pels car-rers, especialment els de l'esquerra de l'Onyar, s'havia intensificat notablement. No era fàcil trobar una solució adequada. La tradició pesava molt; però els temps havien canviat, en tots els aspectes. En anys successius la processó recorregué per itineraris molt diversos. Alguna vegada sortí per la porta dels Apòstols i baixà per les Escolàpies i Força, fins els Quatre Cantons. Retornant per les Ballesteries, Pujada de Sant Feliu i acte final a les escales de la Catedral. En una altra ocasió la processó anà fins a la Plaça del Vi, on s'havia muntat un altar per la benedicció i reserva; i allí es donà la celebració per acabada.

En temps del bisbe Camprodón es feren altres proves. Un any es baixà l'escalinata per anar a trobar el passeig Arqueològic. Aquest

extrany recorregut tenia un sentit. Es donava la volta a la Catedral. Però l'itinerari era molt accidentat. Era qüestió de pujar moltes escales i resultava costós pels portants de la Custòdia i del tàlem. Un altre any s'anà fins a la plaça de Sant Domènec, retornant pel mateix camí. Posteriorment es retornà als orígens, es donava la volta al claustre de la Catedral. Es disposava un altar sobre el pou central, com es fa el 8 de setembre i allí es donava la benedicció. Finalment la processó tornà a sortir a l'exterior; però limitant-se a donar la volta a la plaça dels Apòstols.

Com hem dit abans, quan se celebrava la vuitada sortien altres processons. El mateix dijous de la vuitada la de la Catedral sortia per la porta principal i entrava per la dels Apòstols. En temps anteriors, abans de la desamortització de l'any 1835, quan la corporació municipal baixava de la Catedral després d'haver assistit a la processó, de la vuitada es dirigia al convent de Sant Francesc i a continuació anava al de Sta. Clara, on se celebrava una processó claustral.

En el segle XVI, el diumenge dins de la vuitada sortia una processó del convent de Sant Francesc, el matí, i a la tarda una altar del convent de dominics. Anys més tard la processó dels franciscans se celebrava el dilluns, mentre que el dimecres sortia del temple del Carme, la dels carmelites calçats. Ja del nostre record, el diumenge el matí, se celebrava la processó de la parròquia del Pont Major. I també, al menys una vegada, la de la parròquia de Sant Josep, arran de la seva creació. El diumenge a la tarda sortia la de Sant Feliu, i el dilluns cap al tard, perquè era dia de treball, la del Mercadal.

Amb el pas del temps, tot ha canviat i s'ha simplificat, però la processó de Corpus torna a baixar l'escalinata de la Catedral. Una baixada que no deixa de tenir un to espectacular. L'escriptor Manel Brunet, tot i no ser gironí, deia que, sempre que podia, la tarda del dijous de Corpus es feia present a Girona per presenciar la sortida de la processó. I de la mateixa manera es manifestava el gironí Josep M. Salvador Sábat, professor de la Universitat de Barcelona. Molts gironins absents de la ciutat recorden amb certa nostàlgia aquest acte que si bé es pot pendre com un espectacle, no deixa de ser, i ho és principalment, la proclamació pública de la fe secular d'un poble.

Enric Mirambell i Belloc

Cronista Oficial de la Ciutat de Girona